

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ИНСТИТУТ ЗА ПОМИРЕНИЕ И АРБИТРАЖ ПРЕЗ 2019 г.

Националният институт за помирение и арбитраж (НИПА) е създаден с чл.4а, ал.1 от Закона за уреждане на колективните трудови спорове (ЗУКТС), като юридическо лице към министъра на труда и социалната политика със седалище София, с ранг на изпълнителна агенция. Създаването на института е заложено в изменения и допълнен през 2001 г. ЗУКТС във връзка с изискванията на Европейската социална харта (ревизирана), Конвенция 154 и Препоръка 92 на Международната организация на труда (МОТ) за въвеждане на извънсъдебни способи за уреждане на колективни трудови спорове (КТС). Съгласно ПМС №71 от 26.03.2003 г. за изменение и допълнение на Устройствения правилник на МТСП, Националният институт за помирение и арбитраж е второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към министъра на труда и социалната политика.

Основната дейност на НИПА, регламентирана в ЗУКТС, е да съдейства за доброволното уреждане на колективни трудови спорове между работници и работодатели. НИПА осъществява дейността си в съответствие с законовите разпоредби и правилник, утвърден от министъра на труда и социалната политика. При осъществяване на основната си дейност институтът събира, съхранява и анализира данни, самостоятелно и в сътрудничество със социалните партньори, за колективното трудово договаряне, възникналите КТС и причините за тяхното възникване, както и способите и сроковете за уреждането на колективните трудови спорове.

Съгласно ЗУКТС, правилата за осъществяването на посредничеството и арбитража, като основна дейност на НИПА, както и всички стратегически документи в изпълнение на политиките, мерките и дейностите за тяхната реализация в годишните програми и бюджетът на НИПА се приемат от Надзорния съвет на Института. Програмата за дейността на НИПА за 2019 г. е изработена в съответствие с приоритетите и дейностите, възложени на НИПА със Стратегическия План на Министерство на труда и социалната политика за периода 2017-2021 г.

Повишаване на доверието на социалните партньори в мястото, ролята и възможностите на НИПА за предотвратяване и ограничаване на колективни трудови спорове (КТС) и усъвършенстване на колективното трудово договаряне (КТД) е стратегическа цел на изпълняваната програма и основен приоритет на НИПА при реализиране на политиката на МТСП в областта на индустриалните отношения. В настоящия доклад е представена дейността на Института през 2019 г. в изпълнение на оперативните цели, заложи в Програмата за дейността на Националния институт за помирение и арбитраж (НИПА) през отчетната година.

През 2019 г. Националният институт за помирение и арбитраж отговаря за изпълнението на Бюджетна Програма 1500.02.02 „Предотвратяване и

ограничаване на колективни трудови конфликти” по програмния бюджет на МТСП. В съответствие с нея и Стратегията за развитие на НИПА 2018-2020 г., на заседание на Надзорния съвет на Института, проведено през м. септември 2018 г., е приета Програмата за дейността на НИПА за 2019 г. Програмата съдържа седем оперативни цели с двадесет и една дейности.

За постигане на стратегическата цел на Института - „Развитие на възможностите на НИПА за съдействие на социалните партньори, на работодателите и на работниците и служителите за предотвратяване и ограничаване на колективните трудови конфликти, разрешаване на колективните трудови спорове и усъвършенстване на колективното трудово договаряне“, през 2019 г. са реализирани следните мерки и дейности:

За постигане на **Оперативна цел 1: „Развитие на ролята, мястото и функциите на НИПА в процеса на доброволното уреждане на колективните трудови спорове (КТС)“** бяха изпълнени следните мерки и дейности:

Мярка 1. „Изготвяне на проект за изменение и допълнение на Правилата за посредничество и арбитраж от НИПА”. На базата на извършен анализ от НИПА и проведени дискусии в Надзорния съвет на института е прието, че изменения и допълнения в Правилата следва да се извърши след евентуално изменение на Правилника за устройството и дейността на Националния институт за помирение и арбитраж. В съответствие с предвидената Дейност 1. Изготвяне на проект за изменение и допълнение на Правилата за посредничество и арбитраж от НИПА, бяха разгледани предложения на социалните партньори за изменение и допълнение на ЗУКТС. Със заповед на министъра на МТСП бе създадена работна група за подготовка на проект за допълнение и изменение на ЗУКТС. В резултат на изпълнение на дейността и работата на работната група бе изготвен проект за допълнение и изменение на ЗУКТС.

По Мярка 2 „Уреждане на КТС чрез процедури по посредничество от НИПА“ и Мярка 3 „Уреждане на колективни трудови спорове чрез процедури по арбитраж (доброволен и по чл.14, ал.3 от ЗУКТС) от НИПА“ през отчетния период в Националният институт за помирение и арбитраж не са постъпили искания за провеждане на процедура по посредничество или за откриване на производство по арбитраж. Администрацията на НИПА е поддържала своя капацитет да извърши административното обслужване и да съдейства на страните по колективен трудов спор в съответствие с изискванията на ЗУКТС.

За постигане на **Оперативна цел 2: „Развитие на онлайн информационни ресурси на основа на интегрираната база от данни за КТД и КТС на НИПА“** са изпълнени дейностите по програмата.

По Мярка 1. „Създаване и развитие на онлайн аналитични справки за КТД и КТС като част от интернет страницата на НИПА“, е изпълнена Дейност 1 и са разработени модели на справки за представяне на информацията от интегрираната база данни за КТД и КТС на НИПА. Моделите са интегрирани в обновената интернет страница на НИПА. Изпълнена е Дейност 2. „Организиране на работен семинар за представяне на възможностите на онлайн информационните ресурси на НИПА“. До края на м. декември 2019 г. в информационната система са въведени данните от регистъра на ИА „ГИТ“ за колективни трудови договори, както и договореностите от всички действащи КТД. Създадени са типови ключови

аналитични справки, въз основа на които се разработва Годишният доклад за КТД и КТС.

Изпълнена е Мярка 2. Въвеждане на информацията от постъпили в НИПА КТД и данни за възникнали КТС в интегрираната база от данни с информация за КТД/КТС. Чрез интегрираната база данни могат да се изготвят типови ключови аналитични справки. Изпълнени са Дейност 1. „Въвеждане на данни от КТД и КТС в интегрираната база от данни“ и Дейност 2. „Усъвършенстване на аналитичните справки“.

Извършено е надграждането на сайта на НИПА, с цел осигуряване на достъп на потребителите до данни от информационната система за КТД и КТС и типовите справки от системата в съответствие с утвърдена от НС на НИПА „Концепция за създаване на интегрирана информационна система за съхранение и управление на информацията от колективните трудови договори и колективните трудови спорове“. Целта е съществуващата понастоящем интегрирана база от данни за КТД и КТС да не остане „затворена“ в рамките на НИПА, а да предостави информация и възможности за анализ на социалните партньори и всички заинтересовани. Изпълнена е Мярка 3. Разработка на съвместни анализи със социалните партньори на основата на въведената информация в интегрираната база от данни за КТД и КТС.

При изпълнение на Дейностите са подготвени:

1. Анализ на колективното трудово договаряне в шивашката и обувната промишленост.
2. Годишен доклад за колективното трудово договаряне и колективните трудови спорове.

За постигане на **Оперативна цел 3: „Повишаване на качеството на сътрудничеството между НИПА и социалните партньори“** през отчетния период се изпълни Мярка 1. Организиране на съвместни мероприятия между НИПА и социалните партньори, като са изпълнени дейностите по мярката – Дейност 1 „Осъществяване на взаимен обмен на информация между НИПА и организациите на социалните партньори“ и Дейност 2: Организиране на срещи за обсъждане на изготвените анализи и доклади за КТД и КТС.

Възможностите на базата данни с информация за КТД/КТС е представена пред социалните партньори, експерти и представители на академичната общност както следва:

- ✓ На 25 юни 2019 г. в София Националният институт за помирение и арбитраж представи пред социални партньори, експерти и гости разработената онлайн база данни за КТД и КТС като информационен ресурс;
- ✓ На 10 юли 2019 г. в пред представители на Българската стопанска камара (БСК) бе представена разработената от НИПА база от данни за колективни трудови договори и колективни трудови спорове. Срещата се проведе по покана на БСК и в нея участваха представители на браншови организации и фирми, членове на БСК.
- ✓ На 24 септември 2019 г. по покана на президента на КНСБ г-н Пламен Димитров, НИПА представи създадената за нуждите на социалните партньори база от данни за колективните трудови договори и колективните

трудови спорове. Пред членове на Координационния съвет на синдиката и експерти бяха показани възможностите на създадения информационен ресурс за целите на колективното трудово договаряне, като в последвалата дискуссия бяха обсъдени различни групи от данни и показатели за постигнатите договорености в действащите колективни трудови договори.

✓ На 26.11.2019 г. експерти на Националния институт за помирение и арбитраж (НИПА) взеха участие в семинар на тема „Синдикална дейност, социален диалог и колективно договаряне. Основни трудови права на работниците“, организиран от Младежката мрежа на Федерация „Строителство, индустрия и водоснабдяване-Подкрепа“, където представиха възможностите и функционалностите на базата данни за КТД и КТС и сайта на НИПА

През 2019 г. бе продължена практиката при изготвяне на анализите на колективното трудово договаряне за съответното равнище да се осъществява взаимен обмен на информация и обратна връзка с представителите на социалните партньори от съответния бранш или област. Изготвеният анализ на колективното трудово договаряне в предприятията от шивашката и обувната промишленост е предоставен на социалните партньори, които бяха информирани за подготовката му, като в процеса на изготвяне на анализа се отчитаха мненията и становищата на партньорите.

По Мярка 2. Интегриране на експерти на социалните партньори в проектите, изпълнявани от НИПА е изпълнена Дейност 1. „Осигуряване на участието на експерти на социалните партньори в проектите на НИПА“. Експерти на социалните партньори бяха предвидени за участие в реализацията на подготвяния проект по ОП „Развитие на човешките ресурси“.

За постигане на **Оперативна цел 4: Повишаване на координацията и развитие на взаимното сътрудничество с държавните институции и органи с компетентност в областта на трудовите отношения.** бяха реализирани предвидените мерки за развитие на сътрудничеството с ИА „Главна инспекция по труда“ и Агенцията по заетостта. Изпълнени са дейностите по осъществяване на работни срещи за обсъждане на съвместимостта на информационните системи на ИА „ГИТ“ и НИПА по отношение на информацията за КТД. В изпълнение на Дейност 2 - Осигуряване на информация за потенциални КТС чрез предоставени месечни справки за получени уведомления за масови уволнения, в НИПА регулярно постъпва информация от Агенцията по заетостта за подадените в Дирекциите „Бюра по труда“ уведомления по смисъла на чл. 130а КТ за масови уволнения.

За постигане на **Оперативна цел 5 „Разширяване на сътрудничеството на НИПА с международни организации и сродни европейски институции чрез изпълнение на съвместни проекти“** бяха изпълнени предвидените мерки и дейности.

В периода 28-29 май, 2019 г. се проведе Четвъртата годишна среща на Мрежата от агенции за доброволно уреждане на трудови спорове в Скопие, Република Северна Македония. Срещата е организирана в рамките на проект „Платформа за заетост и социални въпроси“ (Employment and Social Affairs Platform - ESAP, финансиран от Европейската комисия и изпълняван от Регионалния офис на МОТ за Централна и Източна Европа на Международното

бюро по труда в Будапеща, Унгария. Участие в срещата взеха експерти на Международната организация по труда, директорът на НИПА г-н Владимир Бояджиев и експерти на института, представители от Министерство на труда и социалната справедливост в Румъния, както и представители на компетентните институции в Р Сърбия, Албания, Босна и Херцеговина, Черна гора и Република Северна Македония. По време на събитието бяха обсъдени редица въпроси, свързани със случаите на трудови спорове, качени на онлайн платформата ESAP от различните агенции в мрежата, както и възможностите за нейното развитие. Представени бяха доклади, засягащи различни аспекти на социалния диалог и разрешаването на спорове, в т.ч. „Ролята на арбитража/медиацията в индивидуалните трудови спорове“, „Засилване на ролята на Агенциите в доброволното уреждане на колективни трудови спорове за интереси“, „Предизвикателства и проблеми в системата за доброволно уреждане на трудови спорове в региона“ и др.

Пред участниците в срещата бяха представени като добра практика „Етичните правила за поведение на посредниците и арбитрите към НИПА“, като бе подчертано, че правилата, разписани в него, имат за цел да служат като ръководно начало в поведението на посредника и арбитра при отношенията, възникващи в хода на процедурите по посредничество и арбитраж.

По покана на проф. Красимира Средкова, председател на Българската Асоциация по трудово право и общественно осигуряване, НИПА взе участие с доклади в рамките на специализираното направление "Колективни трудови правоотношения" на организираната международна научно-практическа конференция "МОТ и България - 100 години и занапред", посветена на 100 годишнината от създаването на Международната организация на труда.

За постигане на **Оперативна цел 6 „Повишаване информираността на социалните партньори и обществото за резултатите от дейността на НИПА“** бяха изпълнени предвидените мерки и дейности.

По покана на ръководителя на катедра "Икономическа социология" доц. Андрей Нончев, бяха представени възможностите за професионална реализация в института пред студенти специалност "Социология" и "Икономическа социология и психология" в деня на открити врати на катедрата. Студентите бяха запознати с дейността на НИПА в областта на създаването и поддържането на базата от данни за колективни трудови договори и колективни трудови спорове, характера на работата на експертите в института, ангажирани с разработката на анализите на КТД и КТС. Мариана Стефанова, младши експерт в НИПА, сподели своя професионален опит като стажант по програма "Старт в администрацията" и разказа за основните предизвикателства пред експертната работа в НИПА.

На 26.11.2019 г., по покана на Председателят на ФСИВ „Подкрепа“ и вицепрезидент на КТ „Подкрепа“ г-н Йоанис Партениотис, в рамките на семинар на тема „Синдикална дейност, социален диалог и колективно договаряне. Основни трудови права на работниците“, организиран от Младежката мрежа на Федерация „Строителство, индустрия и водоснабдяване-Подкрепа“, бе представен Националният институт за помирение и арбитраж, възможностите и функционалностите на базата данни за КТД и КТС и сайта на НИПА

В изпълнение на оперативната цел на официалната интернет страница на

Института бяха отразени проведените срещи, обучения и форуми, като продължава работата по пълното съответствие между българската и английската версия на сайта. Някои от рубриките са осъвременени, като информацията е представена по начин, който да запознава по-пълно с текстовото и визуално съдържание потребителите за дейността на НИПА. Подробно са отразени проведените със социалните партньори кръгли маси, форуми и срещи.

Официалната интернет страница на Института остана основният канал за публична комуникация. Чрез нея бе осъществявана достъпна комуникация със заинтересованите страни. С ресурса се предоставяше актуална информация за дейността на НИПА, на Надзорния съвет, за осъщественото сътрудничество със социалните партньори и развитието на изпълняваните договори по проектно финансиране на НИПА. По този начин е изпълнена Дейността „Поддържане, усъвършенстване и актуализиране на интернет-страница на НИПА, вкл. и на версията на английски език“.

За постигане на **Оперативна цел 7 „Развитие на административния капацитет на служителите на НИПА“** бяха реализирани необходимите за поддържане на квалификацията обучения на служителите на института. През 2019 г. за повишаване на тяхната квалификация и капацитет, служителите на НИПА участваха в обучения организирани от МТСП и от НИПА в изпълнение на изискванията на Антикорупционния план на МТСП и на плановете за информационна и комуникационна сигурност.

Освен предвидените в Програмата за дейността на НИПА през 2019 г. мерки и дейности за изпълнение на стратегическата и оперативните цели, бяха осъществени и следните по-важни дейности:

Текущо се въвежда информацията в базата данни на НИПА за сключени КТД и анекси, вписани в ИА „ГИТ“ и постъпили в НИПА. На месечна база се извършва проверка и сверяване на постъпилите в НИПА КТД и анекси към тях, с регистъра на ИА „ГИТ“. За периода 01.01. - 31.12.2019 г. в базата данни на НИПА са регистрирани 1 287 КТД и анекса към тях.

На основа на ежедневно постъпваща информация от медиен мониторинг и създадените въпросници за КТС за 2019 г., са отразени данни за 7 (седем) колективни трудови спора, възникнали в отделни предприятия. Изготвен е годишен доклад за състоянието на колективното трудово договаряне и възникналите колективни трудови спорове през 2018 г., приети на заседание на Надзорния съвет на НИПА през месец септември 2019 г.

От анализа на изпълнението на Програмата на НИПА за 2019 г. е видно, че са изпълнени всички 19 от 19 заложените дейности. Изпълнението обхваща всички петнадесет мерки по седемте оперативни цели.

Дейност на Надзорния съвет на НИПА.

През 2019 г. са проведени четири редовни заседания на Надзорния съвет (НС) на НИПА, на които са разгледани двадесет точки и са взети петнадесет решения. На заседанията са обсъдени осемнадесет внесени материала, които са подкрепени от членовете на НС с отделни предложения и препоръки. Разгледани са и са приети от членовете на НС стратегически документи, доклади и отчети.